

Bog fra sig, naar man har læst den til Ende, — sikkert kalde det en Lykke for Bernstorff, at han blev styrtet 1780 og i Ro, borte fra al æggende Strid, kunde klare sine Meninger om, i hvilken Retning Udviklingen i vort Fædreland burde gaa. Det var som en større Statsmand, han blev Midtpunktet i Styrelsen efter 1784.

Denne Anmeldelse er allerede bleven alt for lang, og jeg skal derfor ikke gaa ind paa Enkeltheder. Jeg haaber, at hvad her er sagt om Hr. Friis's Skrift, maa være tilstrækkeligt til at vise, at det er et dygtigt og et vægtigt Arbejde, der beriger vor Kundskab om et interessant Tidsrum i vor Historie paa en saadan Maade, at der baade er Grund til stærkt at takke Forfatteren derfor og til at ønske ham til Lykke med den smukke Begyndelse, han her har gjort paa ved hidtil ubrugte Kilder at give Bidrag til Oplysningen om vigtige Sider af vor Historie i Slutningen af forrige og i Begyndelsen af vort Aarhundrede.

E. Holm.

Nyt fra historisk Videnskab i Ind- og Udland.

Frankrig har i den sidste Tid mistet flere ansete Historikere. 29. Juli 1899 døde Jules Flammermont; han havde udgivet en Række Arbejder vedrørende Frankrigs Historie i sidste Halvdel af det 18. Aarh. og derimellem det omfangsrige Værk om Regeringens Kamp med Parlaterne: *Le Chancelier Maupeou et les Parlements* (1883); i de senere Aar var han optaget af store Forstudier til en Maria Antoinettes Historie, som han ikke fik fuldført. I Efteraaret døde Arthur Giry, Professor ved École des chartes og École des hautes études, bekendt ved vigtige Skrifter om den franske Municipaludvikling i Middelalderen og især ved sin dygtige: *Manuel de Diplomatie* (1893). 11. Oktbr. 1899 døde endelig Arsène Legrelle, hvis Hovedværk er: *La diplomatie française et*

la succession d'Espagne, T. 1—4, 1888—92, hvori han med omfattende Studier, om end ikke med uigendrivelig Bevisførelse søgte at forsvare Ludvig XIV's Politik; af Interesse er imidlertid tillige, at han en Tid havde givet sig af med dansk Litteratur og udgivet: *Holberg considéré comme imitateur de Molière* (Paris, 1864), med det Maal at paavise Molières Indflydelse paa Holbergs Komedier.

Til den danske Krigshistorie er udkommet to vigtige Værker. Det ene er: *Bidrag til den store nordiske Krigs Historie. Udgivne af Generalstaben. 1. Bd.* (ogsaa med Titel: *Kong Frederik IV's første Kamp om Sønderjylland. Krigen 1700.* Udarbejdet af H. W. Harbou, A. P. Tuxen og C. L. With), Kbh., 1899. Generalstaben har ved Udgivelsen af dette Skrift forladt vort Aarhundrede, til hvilket den hidtil havde viet sine historiske Arbejder, og vendt sig til ældre Perioder. Skriftet er bygget paa omfattende Studier, ogsaa i fremmede Arkiver, og indeholder en Rigdom af nye Oplysninger, vedrørende Felttoget i Slesvig, Karl XII's Landgang paa Sjælland, Flaadebevægelserne i Sundet og desuden angaaende Hærens og Flaadens Organisation og Tilstand. Noget svagere er den indledende politiske Udsigt, hvor der er indløbet nogle Misforstaaelser om Slesvigs tidligere Forhold, saaledes om Unionerne. Titlen: *Frederik IV's første Kamp om Sønderjylland*, er heller ikke heldig; i selve Bogen siges ogsaa korrektere, at den danske Regerings Formaal var at tilvejebringe en tilfredsstillende Løsning af det indviklede gottorpske eller, om man vil, det sønderjydske Spørgsmaal. Værket er ledsaget af oplysende Kort, til Dels Gengivelser af samtidige; i det over Hertugdømmerne savner man dog Angivelse af Grænsen mellem Slesvig og Holsten. — Det andet er Oberst N. P. Jensens: *Den anden slesvigske Krig 1864*, Kbh. 1900. Værket er affattet i populær Form uden Kildeapparat, livligt fortalt og tillige bygget paa indgaaende Studier; størst selvstændig Betydning har det ved en indgaaende Kritik af Krigsførelsen.

Rigsarkivar Huitfeldt-Kaas har begyndt Udgivelsen af et stort Værk: *Norske Sigiller fra Middelalderen*, hvoraf hidtil er udkommet 1.—2. Hefte (Krania, 1899), indeholdende 480 Sigiller fra Tiden 1286—1345 med tilhørende Forklaring. For Værkets Plan vil der ventelig blive gjort Rede i et af de nærmest følgende Hefter.

Imellem det norske historiske Kildeskriftfonds nyeste Udgave indtager *Erkebiskop Henrik Kalteisens Kopibog* udg. ved Alexander Bugge (Krania, 1899) en særegen Plads. Kopibogen, om hvis Tilværelse man hidtil kun vidste efter en Antydning i et nyere tysk Skrift, findes paa Universitetsbiblioteket i Bonn; den indeholder mange nye og værdifulde Oplysninger til Norges politiske og kirkelige Historie, især under Kristiern I (bl. a. Kongens hidtil ukendte norske Kroningsed og en færøisk Bispekrønike, hvori omtales en Biskop Erlends Levnedbeskrivelse fra det 13. Aarh., der siges at være fundet i hans Grav paa Blytavler beskrevne med Runer).

Af Overskudet af de til Karl X Gustavs Rytterstatue i Malmø indsamlede Penge er oprettet *Karl X Gustavs historiske Fond*. Det skal anvendes til Fremme af historisk Forskning og til Udgivelse af Arbejder i Nordens Historie i det 17. Aarhundrede. Fondet er knyttet til Lunds Universitet, men Anvendelsen af dets Midler er overladt til en Styrelse, bestaaende af en Professor i Historie fra hvert af de skandinaviske Universiteter og hver af de svenske, under Universitetskansleren staaende Højskoler.

Af Kammerjunker Carl Herman Tersmedens "*Kalender öfver i Sverige lefvande oinroducerad Adel*", hvis 1. Aargang udkom i 1886 (jvf. H. T. 5. VI. 817 ff.), er nu omsider en 2. Aargang udkommet (Stockholm, 1899). Den frembyder de samme væsentlige Fortrin som 1. Aarg., ikke mindst i Retning af smuk Udstyrelse, og har dertil et betydelig forøget Indhold, skønt nogle af de i 1. Aargang optagne Slægter nu er udeladte, enten fordi de i Mellemtiden har forladt Sverig, eller fordi deres foregivne fremmede Adel ikke har holdt Stik

over for en mere kritisk Undersøgelse. Den omfatter desuagtet 67 Slægter, deriblandt hele 20, der mere eller mindre er hjemmehørende i Danmark (Ahlefeldt, Castenschiold, Falkenskiold, Flindt, Green, Grubbe, Harbou, Holck, le Sage de Fontenay, Løvenstjerne, Moltke, Neergaard, Reedtz, Reventlow, Rosenørn, Schmidten, Trampe, Treschow, Waltersdorff og Wleugel). Men enkelte af de ved 1. Aarg. paapegede Mangler klæber rigtignok endnu ved den; navnlig fastholdes fremdeles det kedelige System, at kun Aarstallet, men ikke Datum for Fødsler, Brylluper og Dødsfald meddeles, og nu kan dog Forf. ikke længere her paaberaabe sig den svenske Adelskalenders Eksempel, thi den af Friherre Karl Karlsson Leijonhufvud nu paa 2. Aar udgivne fortræffelige Adelskalender giver de fulde Data. Ligesom Bogen ledsages af 16 i Guld, Sølv og Farver fint udførte Vaabenafbildninger, saaledes er der aabenbart anvendt en særlig Omhu paa de udførlige historiske Indledninger til de enkelte Slægter, hvis Forhistorie bl. a. oplyses ved fyldige Uddrag af Stamtavler. Paafaldende nok, om end maaske strengt korrekt, indledes Bogen med det svensk-norske Kongehus, der i dets Egenskab af Fyrster af Ponte Corvo henregnes til den uindførte Adel, ja Greverne af Wisborg (Prins Oscar Bernadotte med Gemalinde og deres Børn) er endog indordnede rent alfabetisk blandt de øvrige Slægter i Bogen. Men mindre vel motiveret er det, at Bogen afsluttes med en ganske uden for dens Ramme faldende Biografi af den berømte Greve Henrik Holck, især da den selv angiver sig at være et Laan fra „Dansk Biografisk Lexikon“, kun suppleret med nogle stærke Udtryk for Forf.'s Afsky for Trediveaarskrigens barbariske Krigsførelse.

T—t.

Hans Prutz, Professor i Königsberg, har udgivet de to første Bind af en *Preussische Geschichte*, Stuttgart 1900; de naar fra Brandenburgs Begyndelse til Frederik II's Tronbestigelse 1740. Forf. har for flere Tidsafsnits Vedkommende allerede tidligere offentliggjort betydelige selvstændige Studier; saaledes har han f. Eks. paavist Sammenhængen med den store Kurfyrstes højst unationale Forbindelser med Ludvig XIV.